

OP EN TOP OUDERWETSE  
'GEZELLIGHEID'

ANWB  
**Extra**

# Amsterdam

ONTDEK HET VERLEDEN  
MET HIGHTECH

Geraffineerd  
ondergoed,  
waar ooit in  
dierenhuiden  
werd gehandeld

HOLLANDSE

GRACHT  
&  
GLORIE

Joods leven / tussen tolerantie  
en een gruwelijk verleden

*Idylle in hartje stad*

EEN BLAUW  
THEEHUIS  
EN EEN  
ONVERWACHTE  
BUNKER

INDUSTRIEEL ERFGOED  
+  
CREATIEVE GEESTEN

MET  
UITNEEMBARE  
KAART

- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11





Amsterdam



Uitgeverij ANWB

# Inhoud

**Het belangrijkste eerst**

**Dit is Amsterdam**

**Amsterdam in cijfers**

**Wat is waar?**

**Kodakmoment**

Een kleurrijk leven

Architectuur terug op de wereldkaart

En het werd licht boven de regenboog



**Het kompas van Amsterdam**

15 manieren om je onder te dompelen in de stad

1

Waar alles begon – **de Dam**

Een klassieker – **grachtenrondvaart**

2

De rosse buurt – **de Wallen**

4

Helaas niet meer gratis – **proeflokalen**

5

Het dna van de stad – **het Amsterdam Museum**

6

Mooi shoppen, scheve gevels – **de Negen Straatjes**

7

Volmaakte elegantie aan de gracht – **de Gouden Bocht**

8

‘De beste aller steden’ – **Mokum Alef**

9

Yuppengeluk in een oude volkswijk – **de Jordaan**

10

Nieuws van het westelijk front – **het Westerpark**

11

De ‘groene long’ van Amsterdam – **het Vondelpark**

12

Cultureel hart – **het Museumplein**

13

Multiculti en de Albert Cuyp – **de Pijp**

**14** Nieuw land – **de Oostelijke Eilanden**

**15** Een wijk maakt een nieuwe start – **Noord**

**Museumlandschap van Amsterdam**

**Hofjes – roem en eer gegarandeerd**

**Baksteenarchitectuur voor het volk – de Amsterdamse School**

**Pauze, even rebooten**



**Overnachten**



**Eten en drinken**



**Winkelen**



**Uitgaan**

**Reisinformatie**

**Hoe zegt u?**

**Register**

**Fotoverantwoording**

## **Colofon**

**Herinner je je deze nog?**

# Het belangrijkste eerst



## Liften op z'n Amsterdams

Liften kan ook anders: steek niet je duim omhoog, maar roep hard 'backie' als er een fiets met een gele bagagedrager voorbijrijdt. Deze fietsen zijn namelijk gereserveerd voor bezoekers van de stad. Zo krijg je de kans om samen met een local Amsterdam te leren kennen, en helemaal in stijl: achter op de fiets ([www.yellowbackie.org](http://www.yellowbackie.org)).



## Cocktail met een top-uitzicht

Bemachtig boven op het Volkshotel een stoeltje in restaurant Canvas en geniet met een verrukkelijke cocktail van de zonsondergang – met droomuitzicht op de stad. Een mooi avondprogramma! Het wordt nog beter in het weekend, als er dj's aan de gang gaan (zie ook).





## Sightseeing op een plank

Suppen is een geliefde hobby in Amsterdam. 'Suppen' is het Nederlandse werkwoord voor SUP: stand up paddle (sup). Alles wat je nodig hebt om happy te worden is een board van 300 bij 80 cm, een peddel en een surfpak of een bikini. Bovendien is het ook nog eens gezond (zie ook).

---

## Humans of Amsterdam

Wil je weten wat er zoal speelt bij de Amsterdammers? Kijk dan om je heen op straat of bekijk gewoon thuis de fascinerende website [www.humansofamsterdam.nl](http://www.humansofamsterdam.nl). Dit onlinemuseum van Debra Barraud toont meer dan duizend portretten van grote en kleine stadsbewoners.

### Amsterdam buitenissig

Rondom de Oude Kerk, de oudste kerk van de stad, vind je de meeste roodverlichte ramen. En juist hier, in de rosse buurt, kom je ook de oer-Amsterdammers tegen, die graag een praatje maken met de prostituees (zie ook).

---

## Eten met onbekenden

Verrassing! Je weet niet wat er op tafel komt en ook niet met wie je zult aanschuiven. In het 'huiskamerrestaurant' van Caro wordt op vrijdagavond een absoluut betaalbaar driegangenmenu geserveerd (inclusief mineraalwater en koffie of thee). Op sommige avonden is het een vrolijke boel, andere keren is het wat rustiger. Het eten en de gasten zijn echter altijd een bezoek waard ([www.carokookt.nl](http://www.carokookt.nl)).



### 'Come as you are, pay as you feel'

... is het devise van Lunchcafé Trust in de multiculturele wijk De Pijp. Het café werkt volgens een bedrijfplan dat in eerste instantie voor wat verwarring zorgt: iedereen betaalt wat hij wil, voor zijn koffie, voor zijn sandwich. Werkt dat wel? Ruim drie jaar en heel veel kopjes koffie en

sandwiches later: ja, het werkt fantastisch  
(trustamsterdam.org).

---

## Grachtengevoel

Op het dek van een oude kotter die bij het goed lopende dag- en nachtcafé P96 hoort, zit je pal aan de Prinsengracht. Je kijkt uit op de toren van de Westerkerk en op de mooi gerenoveerde grachtenhuizen. Lekker eten en drinken – meer genot is niet denkbaar (zie ook).

## Mijn nieuwste vondst

Als je geen afscheid kunt nemen van Amsterdam, kun je het als ring blijven dragen: een rij Amsterdamse grachtengevels, ontworpen door de goudsmid Ola Shekhtman. De ring is voor amper € 85 online te koop via Etsy:  
[www.etsy.com/de/shop/Shekhtwoman](http://www.etsy.com/de/shop/Shekhtwoman).

---



Je komt ons meestal op of aan het water tegen. Want ook al kennen we de stad al lang, de grachten blijven opwindend voor ons. Of het nu op de P96 is (zie hierboven), aan boord van een fluisterboot, op een plankier van het KNSM-eiland of op een bankje aan de Amstel: het is gewoon MOOI!



## Vragen? Ideeën?

Laat het ons weten! Ons adres bij de ANWB:

@ [anwbmedia@anwb.nl](mailto:anwbmedia@anwb.nl)

# Dit is Amsterdam

Aankomen per trein is de mooiste manier om kennis te maken met Amsterdam. Eeuwenlang zagen zeevaarders de stad op dezelfde manier voor zich opdoemen. In een laatste grote bocht nadert de trein 's werelds grootste nederzetting op palen en lijkt dan een meter boven het water te zweven voordat hij langzaam de indrukwekkende stationshal binnenrijdt. Waar ooit alleen water lag, grendelt nu het Centraal Station de binnenstad af van het IJ, een door sluizen van het IJsselmeer gescheiden inham. Het Centraal Station wordt overigens gedragen door bijna 9000 houten palen. Er zijn al een paar honderd nodig voor een klein huis en het Paleis op de Dam rust met zijn volle gewicht op 13.659 palen.

## Metropool in zakformaat

Het rijkste bezit van de stad zijn de idyllische grachten – ze betoveren iedereen. Hetzelfde geldt voor de scheefgezakte gevels, waarvan de top meer of minder vervaarlijk naar voren hangt. De talrijke kerktorens verwelkomen je wat stijfjes met hun carillons, waarop af en toe een popsong klingelt. Op de gevels prijken gevelstenen, die als een soort Who Is Who? van Amsterdam dienden voordat Napoleon de huisnummers invoerde. De hofjes zijn groene oases rond een binnenplein, een wereld op zichzelf. De woonboten zijn het symbool voor een heel aparte blik op het leven. Het rijke kunst- en cultuurerfgoed wordt met veel zorg en liefde gekoesterd, niet alleen in de ruim vijftig musea en de meer dan honderd galeries.

## Bescheiden maar groots

Bijna niemand is ongevoelig voor de charme van Amsterdam – en dat terwijl het de hoofdstad ontbreekt aan internationale blikvangers. Een Eiffeltoren, Golden Gate Bridge of de Brandenburger Tor? Niets van dat al. In plaats daarvan wacht de binnen- en buitenlandse bezoekers – er komen er miljoenen, jaar na jaar – de grootste historische binnenstad van Europa. Geen stad ter wereld biedt zoveel bezienswaardigheden per vierkante meter als de Nederlandse hoofdstad: er staan bijna 9000 16de- tot 18de-eeuwse gebouwen op de monumentenlijst. De binnenstad – het oude hart, de grachtengordel en de Jordaan – presenteert zich aan de bezoekers als een opengeslagen platenboek over stadsgeschiedenis en stedelijke architectuur.

## Pragmatische monumentenzorg

Het speciale geheim van de stad is dat het historische erfgoed hand in hand gaat met het leven van nu. Openluchtmuseum Amsterdam? We dachten van niet! De monumentenzorg wordt er zo functioneel en nuchter mogelijk uitgeoefend: het is beter om een oude kerk op te delen in kantoren dan haar wegens gebrek aan geld en kerkgangers af te breken en er een nieuw kantoorgebouw neer te zetten. De voorgevels van vervallen huizen worden opgeknapt, terwijl erachter een van de grond af nieuw huis verrijst. Leegstaande fabrieken blijven gespaard voor de sloopkogel, worden verbouwd en pronken met een nieuwe functie. Een voorbeeld is het vroegere Volkskrantgebouw aan de Wibautstraat: daarin huizen nu negentig ateliers, muziekstudio's en kantoren voor creatieven, een hotel, een nachtclub, een bar en een restaurant. Een echte 'broedplaats' dus. En wat eerst slechts bedoeld was als een overgangsoptlossing voor korte tijd, blijft al gauw maanden en jaren bestaan. Of voor altijd.



*De blauwe aderen van Amsterdam weerspiegelen de rijkdom van de stad.*

## Werken aan de toekomst

De stad is bezig zich opnieuw uit te vinden. Ze ontwerpt nieuwe wijken en richt andere nieuw in. Ze ontdekt haar IJ-oeveren, die ze eeuwenlang negeerde, en creëert hier architectuur van topniveau en legt er recreatiegebieden aan. Haar gezicht keert zich eindelijk weer naar het water. Ze legt nieuwe eilanden in het oosten van de stad aan en geeft andere een nieuwe functie. Ze is niet meer in zichzelf gekeerd, naar de trotse grachtengordel die sinds 2010 op de UNESCO-Werelderfgoedlijst staat, maar richt de blik steeds verder naar buiten.

Deze ontwikkelingen zijn ook voor bezoekers belangrijk. Ook hun actieradius

groeit. Ze worden nieuwsgieriger en hebben meer lef. Ze zien dat de tot voor kort vervallen NDSM-werf weer smoel krijgt en een kunst- en recreatie-oase wordt; Noord, waar je vroeger niet kwam, wordt een cultuur- en woonwijk. Ze ontdekken nieuwe musea en culturele locaties buiten de grachtengordel. Ze pakken de fiets en ervaren het bos, de weiden, de parken en polders aan de stadsrand. Ze genieten op bijzondere plekken van in Amsterdam gebrouwen bier, partyen op pop-upstranden en dansen de hele nacht in 'broedplaatsen'. Alle originele vondsten ten spijt, het grachtennetwerk heeft een magie waar je je uiteindelijk aan moet overleveren, zonder mitsen en maren. Het best zijn de vroege ochtend of de late avond. Of het nu de Heren-, Keizers- of Prinsengracht is, welk bankje of caféterras je ook uitkiest: die magie, dat is Amsterdam!



## Amsterdam in cijfers

0

watermonsters in de grachten – althans, tot nu toe ...

1

nachtburgemeester, die in de duisternis de stad bestuurt.

2

auto's worden er jaarlijks uit de grachten gevist – plus 15.000 fietsen en twee lijken, meestal mannelijke.

10

maanden moet een Goudse kaas – die je in alle toeristenwinkels in Amsterdam ziet – rijpen.

45

bierbrouwers zitten er in Amsterdam. Veel ervan zijn micro-brouwerijen. En intussen is hun aantal misschien alweer gegroeid.

68

euro ben je minimaal kwijt als je je auto de hele dag in het centrum wilt parkeren.

75

kilometer: zo lang zijn alle grachten bij elkaar.

100

gram is het gewicht van een Amsterdamse frikandel.

180

nationaliteiten leven er in Amsterdam, meer dan in welke andere stad ter wereld.

650

laadstations voor elektrische auto's telt Amsterdam.

2500

woonboten dobberen er in de Amsterdamse wateren. Ooit een noodoplossing, nu zijn het volwaardige huizen.

1325

restaurants verzorgen de inwendige mens. En het worden er steeds meer.

9000

concerten en toneelvoorstellingen kun je jaarlijks in Amsterdam bijwonen.

13.659

houten palen zijn er nodig om het paleis op de Dam te ondersteunen.

100.000

kilo softdrugs gaan er in de coffeeshops jaarlijks over de toonbank – en nog flink wat kilootjes onder toonbank ...

881.000

fietsen telt de hoofdstad, waarmee Amsterdam meer fietsen dan inwoners heeft.

1.000.000

voorwerpen bezit het Rijksmuseum, waarvan er 8000 tentoongesteld worden.

17.642.600

toeristen brachten in 2015 een bezoek aan Amsterdam.

1539  
bruggen liggen er in de stad – meer dan in Venetië.



# Wat is waar?



De afgelopen tien jaar heeft Amsterdam zichzelf behoorlijk opgepoetst. De stad heeft zichzelf opnieuw uitgevonden en probeert ook de wijken buiten het oude centrum een eigen gezicht te geven. Wie iets verder dan de grachten kijkt en ook buiten de Singelgracht waagt, beleeft een vaak nog onbekend Amsterdam.

## Oude centrum

Het **oude centrum** (📍 F/G 3/4), het oudste stadsdeel, begrensd door Singel, Amstel, Oudeschans en IJ, is geenszins een museumstad, maar een bruisend stuk Amsterdam. Weliswaar doet het stratennetwerk, met zijn stegen en kleine straatjes hier en daar middeleeuws aan, maar hier vind je ook spectaculaire gebouwen als het **paleis op de Dam**, de **Oude Kerk** en de **Nieuwe Kerk**, verborgen monumenten zoals een schuilkerk en de levendige **Wallen** en de **Chinese wijk**.

## Grachtengordel

De verschillende delen van Amsterdam liggen als uienringen om elkaar heen. Rond het oude centrum ligt de beroemde, halvemaanvormige **grachtengordel** met drie ringen. De grachtengordel (📍 D–G 3-7), UNESCO-Werelderfgoed, ontstond in het kader van de stadsuitbreiding in de Gouden Eeuw, de 17e eeuw, in twee fasen tussen Brouwersgracht en Amstel. Hier domineren de versierde gevels van de met veel variatie gebouwde **grachtenhuizen** uit de 17e en 18e eeuw, waarvan sommige streng en indrukwekkend zijn, en andere veel bescheidener.

## Jordaan

Tegelijk met het noordelijke deel van de grachtengordel (tot aan de Leidsegracht) ontstond in het noordwesten van de stad een destijds niet al te goed bekendstaande wijk, de **Jordaan** (📍 D/E 2-5), tegenwoordig een van de meest geliefde woonwijken van Amsterdam. Ooit was de huidige droomwijk aan de

voet van de **Westertoren** tussen **Singel**, **Brouwers-** en **Prinsengracht** het woongebied van middenstanders, handwerklieden en arbeiders. Inmiddels wonen en werken hier veel creatievelingen en yuppen en zijn er talrijke galleries, winkeltjes en boetieks geopend. Het is een levendige buurt, niet in de laatste plaats door de markten, de festivals en de vele gezellige kroegen en terrasjes. Alleen in de stille **hofjes** dringt het straatruimter nauwelijks door.

### Westerpark

Een stukje ten westen van de Jordaan ligt de **Westerparkbuurt**, eind 19e eeuw gebouwd als woonwijk voor spoor- en havenarbeiders. In de jaren 90 kreeg deze buurt een forse impuls dankzij de transformatie van de **Westergasfabriek** (⌘ C/D 1) in een cultuurwalhalla. Dit industrieel erfgoed is nu een van de bijzonderste culturele plekken van de stad en lokt met zijn groen van het **Westerpark** en met een architectonisch hoogtepunt om de hoek, **Het Schip**, een prachtig voorbeeld van de Amsterdamse School, veel bezoekers. En vanaf hier ben je met de fiets zo in de polders buiten de stad.

### Museum- en Spiegelkwartier

In het **Spiegelkwartier** (⌘ E 5/6) tussen de Herengracht en het Rijksmuseum domineren galleries en kunst- en antiekzaken. **Rijks-**, **Van Gogh-** en **Stedelijk Museum** worden omgeven door brede straten die uitkomen op het **Museumplein** (⌘ D/E 7), het grootste plein van Amsterdam. In dit deel van de stad vind je ook de mooiste winkelbuurt van de stad en het mooiste park: het **Vondelpark** (⌘ A–D 6-8).

### De Pijp

**De Pijp** (⌘ E–G 7/8) is ongetwijfeld het kleurrijkste deel van Amsterdam – en niet alleen omdat hier alle nationaliteiten samenleven. Ook de vele buitenlandse winkels, snackbars en restaurants en natuurlijk de zeer internationale **Albert Cuypmarkt**, Nederlands beroemdste markt, kenmerken de studenten- en kunstenaarswijk.

### De Plantage

Eigenlijk moest de grachtengordel hier in de 17e eeuw doorlopen. Kopers ontbraken echter. Wel werden er tuinen en lusthoven aangelegd. In de 19e eeuw verrees hier de **Plantagebuurt** (⌘ G–K 5/6). De nog steeds chique buurt is opvallend groen, niet in de laatste plaats dankzij **Artis**, de **Hortus Botanicus** en het **Oosterpark**. Het gratis toegankelijke **Artisplein** in Artis is een heerlijke groene oase.



## De Oostelijke Eilanden

Hier is water het overheersende element. **Scheepvaartmuseum, Muziekgebouw, Bimhuis** en **Conservatorium**: ze staan allemaal aan het water. Er liggen ook enkele oude en nieuwe **eilanden**: van het Java-eiland niet ver van het Centraal Station tot aan IJburg (📍 J/K 2/3 en kaart 3). Laat je betoveren door de fraaie moderne architectuur.

## Noord

Je hoeft maar een kort tochtje met de pont over het IJ te maken om **Noord** (📍 kaart 5) te bereiken. De lange tijd verwaarloosde wijk maakt een ware metamorfose door. Het startschot daartoe werd gegeven door de herontwikkeling van de **NDSM-werf** tot een culturele hotspot. Er is ook een woonwijk gepland. Een andere impuls voor Noord was de opening van het Filmmuseum EYE, direct tegenover het Centraal Station. Een van de meest recente (maar zeker niet laatste) hoogtepunten is de opening van de cultuurtoren **A'DAM Toren** (adamtoren.nl), met bovenin een draaiend restaurant met 360° uitzicht.



## Kodakmoment



### Een kleurrijk leven

Op één plek 180 verschillende volken: dat is Amsterdam, de stad met de meeste nationaliteiten ter wereld. De meeste indruk maakt dat bij de vele multiculturele festiviteiten. Stralende gezichten en stralende kleuren, zoals hier bij het Kwaku Summer Festival.



## Architectuur terug op de wereldkaart

Wat architectuur betreft was het lange tijd nogal stil in Amsterdam, maar sinds de IJ-oeveren vanaf de jaren 90 bebouwd worden, volgt het ene spectaculaire bouwproject na het andere. De stedenbouw aan het IJ geeft de Nederlandse hoofdstad een volledig nieuw gezicht. Dat is echter nog niet alles: ook de nieuwe museumarchitectuur, met name het Stedelijk Museum en het Filmmuseum EYE (foto), zorgde voor pronkstukken van moderne bouwkunst.



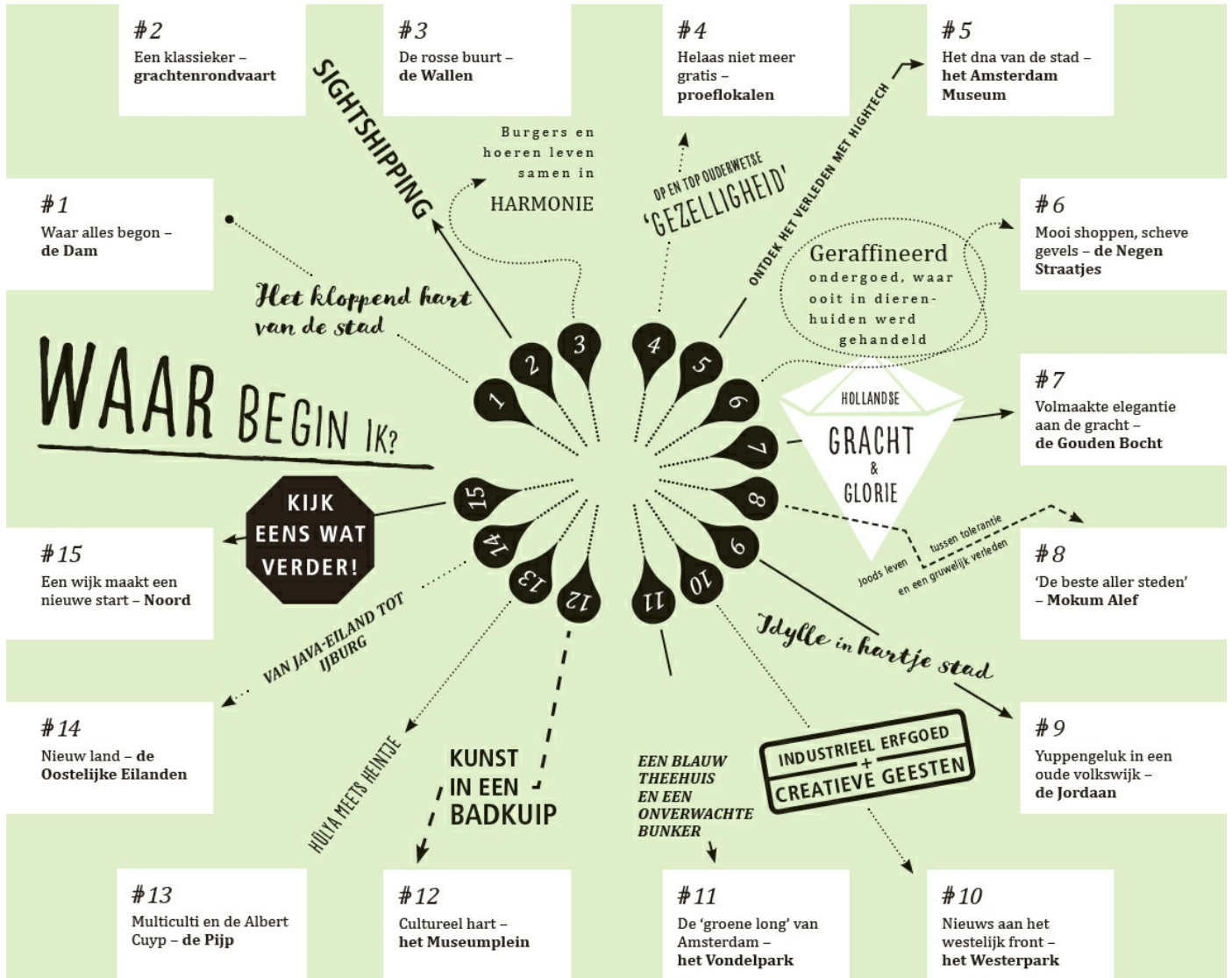


## En het werd licht boven de regenboog

Het huwelijk is er voor iedereen. Althans, zo zien de Amsterdammers dat. Als eerste land ter wereld maakt Nederland het huwelijk mogelijk voor homoseksuelen. Dat is een reden tot feestvieren – niet alleen bij talrijke homobruiloften, maar ook bij het Gay Pride-defilé. Dit vindt ieder jaar plaats, een stoet van vele bonte boten in de grachten van de stad.



# Het kompas van Amsterdam





# 1

## Waar alles begon – **de Dam**

Lodewijk Napoleon, broer van de 'kleine keizer' en van 1806 tot 1810 koning van Nederland, richtte het stadhuis op de Dam in als koninklijk paleis. Of hij ook al duizenden duiven voor de deur had, weten we niet, maar tegenwoordig voelen deze vogels zich hier uitstekend thuis. Net als de toeristen, de straatartiesten en de ijsverkopers. Welkom in de woonkamer van de Amsterdammers: de Dam.

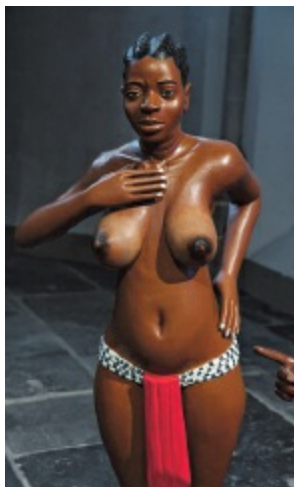
Ook al is de Dam niet het meest charmante plein van Amsterdam, deze plek moet je toch gezien hebben. Al in de middeleeuwen was dit de centrale plek van Amsterdam, wat versterkt werd door de bouw van het stadhuis (1665), dat een krachtige uitdrukking is van de pracht, de rijkdom en de macht van de 17e-eeuwse kooplieden en van de handeldrijvende Republiek. Op de Dam vind je een aantal monumenten van nationale betekenis: het paleis, de Nieuwe Kerk en het nationaal monument.





*De etalagepoppen in de winkels rond de Dam hebben elke dag een prachtig zicht op het paleis.*

De Dam is letterlijk een dam, die rond 1270 in de Amstel is aangelegd. Die dam vormde de eerste verbinding tussen de nederzettingen aan de Warmoesstraat en de Nieuwendijk aan weerszijden van de rivier. Er zat een sluis in de dam, waarmee schepen geschut konden worden. De oorspronkelijke dam werd steeds verder verbreed en deed later niet meer dienst als sluis. Het zo ontstane plein werd de kern van een nederzetting die zich tot de grote stad zou ontwikkelen. Tot 1808 stond hier ook de waag, want de Dam was het eerste marktplein van de stad. Koning Lodewijk Napoleon liet de waag afbreken omdat die zijn uitzicht vanuit het Koninklijk Paleis belemmerde.



*Heel andere 'poppen' dan die op de foto links waren te zien op de tentoonstelling 'Magisch Afrika' in de Nieuwe Kerk, die bekendstaat om zijn hoogwaardige en spannend ingerichte exposities.*

## Symbolisch middelpunt van het land

In de 19e en 20e eeuw groeide de Dam uit van een marktplaats tot een plein van nationale betekenis, een plein dat voor elke Nederlander een begrip is. In die laatste twee eeuwen vonden hier regelmatig demonstraties plaats, en het paleis en de Nieuwe Kerk waren het toneel van de kroonswisselingen. En op 4 mei lijkt heel Nederland gefocust op de Dam, als hier 's avonds in aanwezigheid van de koning de nationale dodenherdenking plaatsvindt. Ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog is in 1956 het **Nationaal Monument** <sup>1</sup> opgericht. Dat 'monument op de Dam', met een 22 m hoge pyloon bekleed met travertijn, is sinds de jaren 60 een ontmoetingsplaats voor jongeren.

## Wereldlijke macht

Het 'achtste wereldwonder', zo noemen de Amsterdammers bescheiden het naar een ontwerp van Jacob van Campen tussen 1648 en 1664 gebouwde **Koninklijk Paleis** <sup>2</sup>; het enorme gebouw (80 bij 56 m) rust op 13.659 palen. Het classicistische pronkbouwwerk was bij de opening het grootste stadhuis van Europa. Pas in 1808 werd het als paleis in gebruik genomen, door koning Lodewijk Napoleon.

### ► LEESVOER

In de catacomben van het paleis op de Dam, vroeger het raadhuis, zaten ooit cellen voor gevangenen. Een van de hen was het Deense dienstmeisje Elsie Christiaens, dat ter dood veroordeeld was omdat ze haar hospita met een bijl vermoord had. Elsie stierf aan een wurgpaal. Rembrandt maakte daar een zeer gedetailleerde en sprekende tekening van. Margriet de Moor verwerkte het verhaal tot de roman **De schilder en het meisje** (2010).

Nu imponeert het de gasten van koning Willem-Alexander. De inrichting is zo



rijk dat je de adem bijna ontnomen wordt. De bijna 30 m hoge Burgerzaal, de grootste van het gebouw, is het middelpunt van het paleis en stelt het universum in het klein voor. In de vloer zijn marmeren kaarten van het oostelijk en westelijk halfmond aangebracht.



*Stier en bankier bij de Beurs van Berlage*



Wat zou Berlage er zelf van gevonden hebben? De 'vader van de moderne architectuur' speelt een belangrijke rol in de Escape Game The Architect van **Sherlocked**. The Architect speel je met twee tot zes mensen in de catacomben van de Beurs van Berlage. Je zit opgesloten in een historische kamer en je hebt de opdracht om je er in 60 minuten uit te 'Sherlocken'. Dat doe je met behulp van collectieve intelligentie en creativiteit. Een ander spel is de Break-In Experience, waarin jouw team moet proberen een mysterieus object te ontvreemden uit de Beurs van Berlage. Hier heb je maximaal 90 minuten de tijd voor.

## Kerkelijke pracht


De imposante laatgotische **Nieuwe Kerk** uit de 15e eeuw – de plaats van de inhuldigingsceremonie van het staatshoofd – heeft geen toren. Dat komt doordat de stadsbestuurders niet duldden dat een kerktoren boven hun stadhuis uit zou steken. Het interieur is deels gotisch, deels in barokstijl, met een fraai bewerkte eikenhouten kansel, een groot orgel uit de 17e eeuw en gebrandschilderde ramen.


Kerkdiensten worden hier niet meer gehouden. Tegenwoordig doet de kerk dienst als tentoonstellingsruimte en worden er orgelconcerten gehouden. Per jaar komen er zo'n 250.000 mensen, die hier onder andere de graftombe van onze zeeheld Michiel de Ruyter kunnen bewonderen. In 2013 werd koning Willem-Alexander hier ingehuldigd en in 2002 werd zijn huwelijk met Máxima hier ingezegend.


## Over zakelijke kracht en muziek

De in 1898-1903 niet ver van de Dam gebouwde **Beurs van Berlage**  scheidt de geesten: de ene Amsterdammer vindt het gebouw briljant, de andere lelijk. De architect H.P. Berlage brak met de toen heersende neostijlen en schiep een revolutionair bouwwerk met heldere lijnen en streng doorgevoerde verhoudingen uit eenvoudige en zichtbare materialen. Het was het startschot voor de moderne architectuur in Nederland. De aankleding van het interieur, met een dak van glas en ijzer, is de moeite van het bekijken waard. Vanaf de toren van de vroegere 'koopmansbeurs', waarvoor Berlage inspiratie opdeed tijdens zijn reis door Italië in 1881-1882, kijk je uit over heel Amsterdam. De Beurs van Berlage wordt nu gebruikt voor congressen, concerten en tentoonstellingen. Een lust voor het oog is de hoge Berlagezaal, waarvan de decoratie aan de stad Amsterdam is gewijd.


### INFO EN OPENINGSTIJDEN

**Koninklijk Paleis** : [www.paleisamsterdam.nl](http://www.paleisamsterdam.nl), tijdens ontvangsten van staatshoofden is het paleis gesloten (zie website), rest van het jaar dag. 10-17 uur, exposities, € 10 (met audiogids).


**Nieuwe Kerk** : [www.nieuwekerk.nl](http://www.nieuwekerk.nl), alleen tijdens exposities geopend, openingstijden en prijzen zie website; orgelconcerten half juli-begin sept. wo.-ma. 12-12.30, di. 16-17 uur, kaartjes zie website.

**Beurs van Berlage** : Damrak 243, [www.beursvanberlage.nl](http://www.beursvanberlage.nl), concertkaarten tel. 020 531 33 50, exposities, zetel van de New York Film Academy met gelijknamig café (dag. 8-1 uur), mooi grand café in de voormalige voorhal (ma.-za. 10-18, zo. 11-18 uur).


### ETEN EN DRINKEN


Bij mooi weer is het terras van het **Nieuwe Kafe**  (Eggertstraat 8/Dam, [www.nieuwe-kafe.nl](http://www.nieuwe-kafe.nl), dag. 8.30-18 uur) de juiste plek om bij een kop koffie de drukte op de Dam gade te slaan. Wie trek heeft, vindt op Eggertstraat 1, net voorbij de achterkant van de Nieuwe Kerk, de charmante lunchroom **De Drie Graefjes**  (Eggerstraat 1, [www.dedriegraefjes.nl](http://www.dedriegraefjes.nl), dag. 9-18 uur, tosti's € 6, Engels ontbijt € 9, maaltijdsalade € 12,50, Burger & Co. € 9, High Tea € 15-27) met een uitgebreide kaart voor ontbijt en lunch. De specialiteiten van de bijbehorende American Bakery moet je absoluut proberen: de carrot cake en red velvet cake zijn superlekker. Veel biologische producten en sapjes. Op Rokin 128 zit een filiaal.

### WASSEN BEELDEN

Niet goedkoop, maar wel erg leuk: **wassenbeeldenmuseum Madame Tussauds**  ([www.madametussauds.nl](http://www.madametussauds.nl), dag. 10-19/20 uur, € 23,50, kinderen € 19,50, online aanbiedingen). Wie altijd al een keer wilde voetballen met Ronaldinho, tegen Ryan Gosling aan wilde leunen of met DJ Tiësto wilde dansen, is hier aan het juiste adres.

### WINKELN ROND HET PALEIS

De **Bijenkorf**  is sinds de opening in 1870 van een kleine winkel op de Nieuwendijk uitgegroeid tot een keten van luxe warenhuizen in diverse steden. Deze winkel heeft een vloeroppervlak van 20.000 m<sup>2</sup> over vijf verdiepingen. Bovenin zit restaurant **Bijenkorf Kitchen**, met mooi uitzicht op Beurs en Beursplein (gerechten € 4-15).

Boekhandel **Scheltema**  is een echt boekenparadijs, waar je ook veel boeken over Amsterdam vindt (Rokin

9, [www.scheltema.nl](http://www.scheltema.nl)).



**Uitneembare kaart 2, A/B 2/3 | Tram 1, 2, 5, 13, 14, 17: Dam, NZ Voorburgwal**



# 2

## Een klassieker – **grachtenrondvaart**

Een rondvaart door de grachten lijkt misschien heel suf, maar toch leer je Amsterdam op deze manier heel anders kennen. Bovendien vaar je door werelderfgoed en zie je binnen een uur de fraaiste grachtenpanden van de stad. Tegelijkertijd sluit je de hectiek van de tegenwoordige metropool buiten.

Amsterdam telt meer kanalen en grachten dan Venetië en meer bruggen dan Parijs. Als je je rondvaart begint in de buurt van het Centraal Station kom je eerst langs de imposante **Sint Nicolaasbasiliek** <sup>1</sup>: Sint Nicolaas is de beschermheilige van de zeevaarders en zijn waakzame oog houdt ook de passagiers van de rondvaartboten in de gaten. De 17e-eeuwse **Schreierstoren** <sup>2</sup> is zo genoemd omdat de zeelui hier afscheid namen van hun huilende (schreiende) verwanten – voor maanden of jaren, soms zelfs voor altijd.



*1800 lampjes verlichten de Magere Brug. De gezusters Mager (zie 'Overigens' blz. 25) zouden heel blij zijn geweest met zo'n in het licht badende weg naar huis.*

Indrukwekkend zijn de nieuwbouwprojecten van de laatste twee decennia op de beide IJ-oeveren (zie ook). *Malle Jaap* is de bijnaam van de verdedigingstoren uit 1516 aan de Oude Waal. De klokken van deze **Montelbaanstoren** <sup>3</sup> begonnen vroeger namelijk soms vanzelf te spelen. Rond de Oudeschans, een oude verdedigingsgracht, staan mooie 17e-eeuwse pakhuizen.



Waar de naam de **Magere Brug** vandaan komt, is niet helemaal duidelijk. Volgens sommigen omdat de brug smal (mager) is. Volgens een ander verhaal is de brug vernoemd naar de gezusters Mager, die tegenover elkaar aan de Amstel woonden. Om elkaar snel te kunnen bereiken, lieten ze in 1670 een brug bouwen. Het huidige exemplaar dateert van 1934 en is een 'typisch Hollandse' ophaalbrug.

## Mooier wonen óp het water

Via de Zwanenburgwal kom je al snel op de Amstel. Over de brede rivier liggen



de in Parijse stijl gebouwde **Blauwbrug** 4 en de **Magere Brug** 5. De beroemde witte ophaalbrug is een van de symbolen van Amsterdam.

In de Prinsengracht vallen de talrijke woonboten op – van zwaar verwaarloosd tot uitermate luxueus. De grote woningnood in de jaren 60 maakte wonen op het water zeer populair. De kruising met de Reguliersgracht biedt een sprookjesachtige blik op diverse boogbruggen achter elkaar. Op die smalle gracht moeten de schippers goed kunnen manoeuvreren, want hij is heel smal en maar 3 m diep.

#### INFO EN OPENINGSTIJDEN

**Rondvaart:** vanaf **Stationsplein** 1 en **Damrak** 2 vertrekken regelmatig rondvaartboten van verschillende rederijen. Op het programma: gewone rondvaarten (ca. € 15), avond- en dinnertours, rondvaarten bij kaarslicht en jazzmuziek. Wie zijn eigen rondvaart wil samenstellen, kan gebruikmaken van watertaxi's, de Canal Bus en waterfietsen. Meer informatie bij bijvoorbeeld Stromma ([www.stromma.nl](http://www.stromma.nl)).

#### ELEKTRISCH

Iets duurder, maar milieuvriendelijk, is een rondvaart met een elektroboot. Je betaalt zo'n € 20 per persoon, maar daarvoor krijg je een boeiende toelichting van de kapitein op wat er allemaal te zien is. Afvaarten bij het Damrak en het Stationsplein. De **rondvaartboot Jan van Riebeeck** is de eerste grote elektrische rondvaartboot van Amsterdam ([www.stromma.nl](http://www.stromma.nl)).

#### FUN OP DE GRACHT

Een vrij recent vermaak op het water is **stand up paddle**: met een plank, een peddel en een 'longjohn' vaar je door de grachten ([www.supcenter-amsterdam.nl](http://www.supcenter-amsterdam.nl)).



**Uitneembare kaart F/H 3-6 | Tram 1, 2, 4, 5, 9, 13, 16, 17, 26: Damrak, Centraal Station, Metro 51, 53, 54: Centraal Station**

## Gerstenat uit grachtenwater?

In de **Gouden Bocht**  (zie ook), een schitterend deel van de Herengracht, staan de grootste en duurste grachtenhuizen van de stad. Hier belegden de vermogendste patriciërs en reders hun geld in royale percelen en representatieve stadsverblijven. De schitterende gevels zijn vanaf het water uitstekend te bekijken. Veel neigen wat voorover. In de 17e en begin 18e eeuw was het 'op de vlucht bouwen' een gebruikelijke bouwwijze, waarschijnlijk om de dure gevel tegen regen te beschermen en het hijsen eenvoudiger te maken.



Marius Smit is 'de eerste plasticvisser ter wereld'. Ooit werkte hij in de marketing, tegenwoordig vist hij met zijn bedrijf **Plastic Whale** plastic afval uit de grachten. Zijn boot draagt de tekst 'This boat is made of Amsterdam Canal Plastic'. En Smit heeft inmiddels meer boten gemaakt. In 2017 stond de teller op acht sloepen. Wie wil, kan een paar uurtjes of een hele dag plastic vissen, ook als bedrijfsuitje. Je steunt er een goed doel mee, en je wordt ook nog eens verwend, want aan boord zijn drankjes en hapjes. ([plasticwhalefoundation.com](http://plasticwhalefoundation.com)).

De talrijke bierbrouwerijen die hier ooit waren gevestigd gaven de mooie Brouwersgracht zijn naam. Bij het regelmatige doorspoelen van de grachten speelt de oude **Haarlemmersluis**  nog altijd een grote rol: 240.000 m<sup>3</sup> vers water uit de Amstel wordt 's nachts door de grachten gestuwd waardoor het 'vuile' water via deze sluis in het IJ uitkomt. Vroeger vond men het grachtenwater schoon genoeg om er bier mee te brouwen. Tegenwoordig wordt het water zelfs niet voor exportbier gebruikt ...

## Symbool van de rijkdom van de stad

Terug op het druk bevaren IJ tekenen zich in het westen de haveninstallaties van Amsterdam af. Oostelijk is behalve het ultramoderne **Muziekgebouw**  (zie ook) de **Passenger Terminal Amsterdam**  te zien. De stad is een van de belangrijkste aanleghavens voor cruiseschepen in Europa. Een schip van een heel andere orde van grootte ligt bij het gerenoveerde Scheepvaartmuseum (zie ook): een replica van het **VOC-schip**  uit de 17e eeuw, symbool van de rijkdom en het internationale aanzien dat de handelsvaart de stad bezorgde.